ఆశల జండా

ఆరుకోట్ల తెలుగు ప్రజల రాజధానీ నగరం హైదరాబాద్‌లో కోటీశ్వరులూ వున్నారు. లక్షాధికారులూ వున్నారు. మధ్యతరగతి ప్రజలూ వున్నారు. తినతిండీ కట్టగుడ్డా వుండ నీడాలేని అతి బీదవారూ వేలూ లక్షలూ వున్నారు అందాల సుందర నగరం. ఆ నగరంలోని ఓ పాతబస్తీలో ఇరుకు గల్లీలో పాత అద్దె కొంపలో పాతిక సంవత్సరాలనుంచీ జీవితం కొనసాగిస్తున్నాడు విజయరామారావు. విజయరామారావు గవర్నమెంటు వుద్యోగి. యూడీసీ అయి పది ఏళ్ళు అయినా మరో ప్రమోషన్ రాని అభాగ్యుడు. అయినా అతన్ని అందరూ 'అదృష్ట వంతుడివే'అంటారు.

అతని అదృష్టం ఏమిటయ్యా అంటే అతని భార్య వసుధ.వసుధా విజయ రామారావుల పెళ్ళి పెద్దలు చేసినదే. వసుధ పదిహేనో యేట విజయ రామారావు ఇంటిలో అడగుపెట్టి ఓసారి ఇల్లంతా కలయజూసింది. రెండే రెండు ఇరకు గదులు ఇంట్లో అత్తమామలూ ఇద్దరు ఆడబడుచులూ ఓ మరిదీ. తమ ఇల్లు చిన్నదే కానీ ఆ ఇంటికి కాస్త దూరంలో విశాలమైన రోడ్లూ ఆ రోడ్లకి ఇరువైపులా వున్న అంతస్తుల భవనాలూ వాటిలో కన్నుల పండువుగా తిరుగుతూ కన్పించే శ్రీమంతుల కుంటుంబాలూ ఆ భవంతుల ముందున్న విమానాల్లాంటి కార్లూ, నౌకర్లూ, చాకర్లూ అదో ప్రపంచంలా కన్పింస్తూండేది. పెళ్ళికి ముందు తను వూహించుకున్న కలలు ఆ ఇళ్ళలో వుండేవారిలా వుండేవి. కానీ విజయరామారావు ఎడం చెయ్యి పట్టుకుని పసుపు పారాణి కాళ్ళతో కుడికాలు ముందుగా లోపల పెట్టమ్మా' అన్న అత్తగారి మాటకి తలెత్తి చూసింది. రెండుగదుల పాత కొంపని. అప్పుడే తన కల చెదిరింది. కానీ అందగాడూ మృదుభాషీ

మెత్తని మనసున్నవాడూ అని తనవాళ్ళచే పొగడబడిన విజయరామారావు చేతిని ఆసరా చేసుకుని ప్రస్తుతానికి తన ఆశల జండాని మడిచి మనసులోనే దాచుకుంది.

వసుధ ఆ ఇంట్లో అంతక్రితం వున్న అందరిలో మరొకతిగా కల్సిపోవటం వల్ల విజయరామారావు జీవన శకటం సాఫీగా సాగిపోసాగింది. అత్తగారి చేతికి ఆసరా అయి ఆరునెలలు తిరక్కుండానే ఆ ఇంట్లోని అందరికీ ఆత్మీయురాలై కూర్చుంది.

విజయరామారావు యెన్నో సంబంధాలు వెతికి ఎలాగోలా పెద్ద చెల్లి పెళ్ళి కానిచ్చాడు.

వసుధ ఓ వేలు మడిచి అనుకుంది మనసులో.

ఆఖరమ్మాయి లలిత పెళ్లీ మరిది చదువూ అయితే

ఆ ఇద్దరి సమస్య తీరకముందే విజయరామారావుకి ఓ అబ్బాయీ, అమ్మాయీ పుట్టారు.

'అయ్య బాబోయ్ ఇంక చాలు బాబూ చాలు' అని కుటుంబ నియంత్రణ ఆపరేషన్ చేయించేసుకుంది. మరిది విశ్వం చదువూ పూర్తి అయింది. బీయస్సీ డిగ్రీ తీసుకుని యింక ఉద్యోగం వేట ప్రారంభించేశాడు.

విశ్వానికి వుద్యోగం వస్తే ఈ సంసారం ఒంటెద్దుబండి నడకలా కాక కాస్త స్పీడు అందుకుంటుంది అనుకుంది మనసులో

ఒకరోజు రాత్రి ఈ మాటే అంది భర్తతో.

విజయరామారావు వసుధని కాస్త దగ్గరగా లాక్కున్నాడు.

"వసుధా" అన్నాడు.

"ఊ"

"నన్ను పెళ్ళి చేసుకున్నాననీ నీకు సుఖం లేదని అప్పుడప్పుడూ మనసులో అనుకుంటూ వుంటావు కదూ"

వసుధ మాట్లాడలేదు.

"మాట్లాడు. మనసు విప్పి చెప్పు వసుధా"

"సుఖపడాలని అందరికీ వున్నట్లే నాకు వుంటుంది. అయితే అవి లేవని బాధపడను భవిష్యత్తుమీద నాకు చాలా ఆశ వుంది"

"ఏమిటదీ"

"నవ్వుతారు చెప్పను"

"నవ్వను చెప్పు వసుధా" నేనో పెద్ద ఆఫీసరుని అవుతాననా కార్లలో తిప్పగలననా"

"కాదు"

"మరి"

"మీ తమ్ముడికి వుద్యోగం వస్తే లలిత పెళ్ళి చేసి అత్తవారింటికి పంపిస్తే ఆతర్వాత మీరూ నేనూ మన పిల్లలు మీ అమ్మా నాన్నా మాత్రమే వుండచ్చుగా అప్పుడు మీకు సంసారం తేలిక అవుతుందిగా"

విజయరామారావు చిన్నగా నవ్వాడు.

"లలిత పెళ్ళి ఎలా చేయగలం"

"అప్పుచేసి చెయ్యండి విశ్వానికి వుద్యోగం వస్తే ఆ అప్పుని చకాచకా తీర్చేద్దాం"

మళ్ళీ నవ్వాడు విజయ రామారావు.

వసుధ చిరుకోపంతో అంది. "ఎందుకలా నవ్వుతారు"

"ఏం లేదు. భవిష్యత్తు మీదనీ కెంత నమ్మకం! ఎంత ఆశ"

"ఔను ఆశే నా ఆశ నిజం అవుతుందన్న నమ్మకం వుంది. కాదంటారా.

"నేనేమి అనను వసుధా అంతా దైవేచ్ఛ. అంతే"

"నాన్సెన్స్ మీరలా నీరసంగా మాట్లాడితే నాక్కోపం వస్తుంది."

విజయరామారావు దీర్ఘంగా నిటూర్చాడు.

వసుధకి ఓ విషయం చెప్పాలని అన్పిస్తూన్నా మనసుని వుగ్గ బట్టుకుని మౌనంగా వుండి పోయాడు. వసుధ అతని కౌగిలిలో ఒదిగిపోయి హాయిగా నిద్రలోకి జారిపోయింది.

★ ★ ★

రోజులు వారాలుగా వారాలు నెలలుగా నెలలు సంవత్సరాలుగా గడిచి పోతున్నాయి. వసుధ సంసారంలో యే కొత్త మార్పు లేదు గానీ విశ్వానికి బ్యాంకులో వుద్యోగం వచ్చిందన్న వార్త ఆ ఇంటిని ఇంట్లోని మనుషులనీ ఓ కుదుపు కుదిపింది ఆనందంలో యెన్నెన్నో పనులు మరచి యిదే యిదే విషయం చెప్పుకోసాగారు అత్త మామలూ వసుధా లలితా, విజయరామారావు ఒక్కడే వారి ఆనందంలో పాలు పంచుకోకుండా వుండిపోయాడు.

వసుధకి అర్థం కావటంలేదు భర్త యిలా యెందుకున్నాడో తల్లిదండ్రులు అనుమానంగా చూడసాగారు పెద్ద కొడుకు వైపు 'తమ్ముడి అదృష్టానికి అసూయ పడటం లేదు కదా'' అన్న ఆలోచన వారి మనస్సుల్లోకి వచ్చినా చాలా సేపు నిలవలేక పోయింది. 'ఛీ ఛీ పెద్దవాడి మనసు పెద్ద మనసు' వాళ్ళ భావాలకి వారే సిగ్గుపడి పోయారు.

అన్నయ్యకి వుద్యోగం వచ్చింది. ఆ బ్యాంకులోనే పని చేసే యెవరినన్నా పరిచయం చేసుకుని నా పెళ్లి చేస్తాడు తప్పక చేస్తాడు అనుకుని మనసులోనే మురిసిపో సాగింది లలిత.

అందరి ముఖాలు సంతోషంతో కళకళ లాడి పోతున్నాయి. వసుధ వుద్యోగం ఆర్డరు తీసుకుని వస్తూన్న మరిది కోసం చిన్న గిన్నెలో పాయసం తయారు చేయసాగింది.

ఇంతలో విశ్వం రానే వచ్చాడు. తల్లి దండ్రులూ అన్నా వదినా చెల్లెలూ అభినందనలు తెలిపారు. వదిన పెట్టిన స్వీటు తినటానికి కూడా టైము లేదంటూ తన బట్టలు అన్నీ సూట్‌కేస్‌లలో సర్దుకుని ''వెళ్ళివస్తా'' నంటూ బయలుదేరాడు.

'ఎక్కడికి' తల్లీదండ్రీ ఏకకంఠంతో అడిగారు.

'ఆవిషయాలన్నీ అన్నయ్య మీకు చెప్తాడు లేమ్మా' నా కోసం ఎదురు చూస్తుంటారు అంటూ వెళ్లిపోయే చిన్న కొడుకుని చూస్తూ పెద్ద కొడుకుపై ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

''అమ్మా నాన్నా నేచెప్పేది కాస్త నిదానంగా వినండి. విశ్వం వుద్యోగాన్వేషణలో ఓ స్నేహితుడి ద్వారా బ్యాంకు మానేజర్‌ని కలిశాడట. ఆయన తన కూతుర్ని పెళ్ళాడితే వుద్యోగం యిప్పిస్తా నన్నాడట. వాడు మరి ఆలోచించకుండా వారికి సరేనని తన ఆమోదం తెలిపిన తర్వాత నాకు చెప్పాడు యింక నేనేం చెప్పను. అయినా చెప్పాను.

''అమ్మకీ నాన్నకీ చెప్పి వుండాల్సింది అని'' అందుకు వాడు ఏమన్నాడో తెల్సునా

'చెప్తాను. వాళ్ళు ఒప్పుకోరు. అలా అని వాళ్ళ మాటే విందాం అంటే వాళ్ళు నాకు నౌకరీ యిప్పించగలరా! కనుక ఈ విషయంలో యెవరి సలహా తీసుకొనదలుచు కోలేదు అన్నయ్యా. నా ఈ నిర్ణయం మంచిదైనా చెడ్డదైనా బాధ్యత నేనే వహిస్తాను. యిప్పుడే ఈ విషయం ఇంట్లో ఎవరికీ చెప్పకు. వద్దని వారిస్తారు. ఏడిచి గోలచేస్తారు. అదంతా చూస్తే వెనక్కి అడుగు వెయ్యలేను. ముందుకు సాగలేను.' అన్నాడు. యిందుకే నేను మీకు చెప్పలేదు నాన్నగారూ''

ఆ ఇంట్లో యెవరినోటా మాటరాలేదు.

'ఎంత స్వార్థపరుడు చిన్నన్న' లలిత కచ్చగా అనుకుంది.

" లలిత పెళ్ళి ఎలా చేయగలం" వసుధ మనసులో పెద్దరాయి ఏర్పడింది. తల్లిదండ్రులు కళ్ళు వత్తుకుంటూ వుండిపోయారు.

★ ★ ★

విశ్వం బ్యాంకు మేనేజర్‌గారి అమ్మాయిని పెళ్ళాడి ఇల్లరికం అల్లుడై హాయిగా జీవితం సాగిస్తున్నాడు. విజయరామారావు లలిత కోసం పెళ్ళి కొడుకుల కోసం గాలించసాగారు. పెళ్ళి కొడుకులు వస్తున్నారు వెడుతూన్నారు. ఈ పెళ్ళి చూపుల తతంగంలో విసిగి వేసారిపోయిన లలిత తన కాళ్ళ మీద నిలబడాలన్న ప్రయత్నం చేయసాగింది.తన చదువుకి ఉద్యోగం రావటం కలలో మాట అని తెల్సుకుంది. అందుకేఆ ప్రయత్నం విరమించుకుని టైపు నేర్చుకుని ఓ టైపు మిషన్ అద్దెకి తీసుకుని 'జాబ్ వర్క్' చేయసాగింది.

వదినా యివాళ నా సంపాదన పదిహేను రూపాయలు.

'వదినా యివాళ పదే వచ్చాయి.' అంటూ ఆడబడచు తెస్తున్న పదిపరకా చూసి వసుధ తనలోతాను అనుకోసాగింది.

'ఈ పిల్ల ఆసరాతోనైనా ఈ ఇంటి పరిస్థితి మారితే యెంత బాగుండు' అనుకుని లలిత యిచ్చే ప్రతి పైసా ఆపిల్ల పెళ్ళికోసం వేరుగా దాచ సాగింది. నెలాఖరులో ఇంటి ఖర్చులకి యిబ్బంది అయి ఆ డబ్బు తీయకూడదు అనుకుంటూన్నా తీయక తప్పేది కాదు.

లలితకి జాబ్‌వర్కు తెచ్చిస్తూ పరిచయం అయిన ప్లీడరు గుమాస్తా గురుమూర్తి లలితని పెళ్ళి చేసుకోవటానికి యిష్టపడివచ్చి విజయరామారావుకి చెప్పాడు. విజయరామారావు సంతోషంతో ఒప్పుకున్నాడు. వసుధ మెడలో వున్న రెండు కాసుల బంగారు గొలుసు అమ్మి చెల్లెలు పెళ్ళి చాలా సింపుల్‌గా చేసి కాపురానికి పంపేశాడు.

లలిత పెళ్ళి చేయగలిగినందుకు సంబరంగానే వుంది కానీ నెలాఖరులో డబ్బు యిబ్బందిని తట్టుకోలేక గిలగిల్లాడి పోసాగింది వసుధ.

★ ★ ★

తన చుట్టూవున్న ప్రపంచంలోని మనుషుల జీవితాలకీ తన జీవితానికీ పోలికేలేదు. తనకే ఎందుకిలా జరుగుతోంది? అన్న ఆలోచన అనేక సార్లు వచ్చింది

వసుధకి. బహుశాకాలం కల్సిరాక పోవచ్చు అని సరిపుచ్చుకోసాగింది. మామగారు పక్షవాతంతో తీసుకుని తీసుకుని విజయ రామారావు ప్రావిడెంట్ ఫండ్‌లో రెండువేల వరకూ ఖర్చు చేయించి మరీ కన్నుమూశాడు.

భర్త మరణంతో అత్తగారు మరీ డీలాపడిపోయి మూగగా రోదించసాగింది. "భగవాన్ నన్ను ముందు తీసుకెళ్ళకుండా యిలా నా పసుపు కుంకుమ తీయటం న్యాయమేనా" అని

యిలా రోజులు గడిచిపోతున్నాయి. వసుధ కూతురు పరిమళ ఒక్కొక్క క్లాసు పాస్ అయి పదో తరగతిలోకి వచ్చింది. కొడుకూ అంతే

ఒకరోజు విజయరామారావు ఆఫీసునుంచి ఆనందంగా ఇంటికి వస్తూనే చెప్పాడు. "అమ్మా నాకు ప్రమోషన్ వచ్చింది" అని ఆవిడ నిర్లిప్తంగానే తన ఆనందాన్ని తెలియజేసి-

"కోడలికి చెప్పు నాయనా" అంది.

అప్పుడు వచ్చాడు విజయరామారావు వంట గదిలోకి వసుధ ఇదంతా వింటూనే వుంది. తెలియనట్లు నటించాలని అనుకున్నా సంతోషపు పొంగు ఆమెని మౌనంగా వుండనీయలేదు.

"వసుధా" అంటూ తన దగ్గరికి వస్తూన్న భర్తని లతలా అల్లుకుపోయింది. "యెన్నాళ్ళకి మన కష్టాలు గట్టెక్కాయండీ. యింక మనకేం ఫర్లేదు. అబ్బాయిని ఇంజనీర్ చదివిద్దాం అమ్మాయిని డాక్టర్ చేయిద్దాం. ఏమండీ యిలా చేద్దామా"

"అమ్మాయికి పెళ్ళి చేయవద్దా"

"ఒద్దు" నాలా అది ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో నలిగి పోగూడదు. మీకు తెలియదు అది డాక్టర్ కావాలి"

వసుధ మనసులో ఆశల జండా యెగురు తోంది.

ఒక్కనెల ఆనందంగా గిర్రున తిరిగిపోయింది.

విజయరామారావు ప్రతిరోజూ ఉదయం తొమ్మిందింటికే "ఆఫీసుకి ఆలశ్యం అయిపోతోంది. త్వరగా వడ్డించు" అని హడావుడి పెట్టేవాడు. ఈరోజు భోజనానికి రాకుండా ఈజీ ఛైర్‌లో కూర్చుండిపోవటం వింతగా అన్పించి వసుధ భర్త దగ్గరగా వచ్చి అడిగింది "ఆఫీసుకుకి వెళ్లరూ"

"వెళ్ళను"

'ఏం అని అడగాలని అనుకుని ఆగిపోయింది. యెప్పుడూ విశ్రాంతి తీసుకోరు. ఒక్కరోజు బహుశా బద్ధకంగా వుందేమో అని

సాయంత్రం విజయరామారావుని చూసి కొడుకు ఆశ్చర్యంతో అడిగాడు. "డాడీ మీరూ రిటైర్ అయ్యారుటగా" నా ఫ్రెండ్ చెప్పాడు.

విజయరామారావు వులకలేదు పలకలేదు వసుధ నెత్తిన పిడుగుపడినట్లు అయింది. పరుగున వచ్చి అంది.

"ఏమండీ అబ్బాయి చెప్పేది నిజమా"

'వూ' అన్నాడు.

"నాకెందుకు చెప్పలేదు అప్పుడే మనం వైవాహిక జీవితం ప్రారంభించి అన్నేళ్ళు అయిందా! నాకలా అన్పించటంలేదే కాదు మీకు రిటైర్అయ్యే వయసులేదు. యిది అబద్ధం అని చెప్పండి" భర్త మోకాళ్ళమీద తలవుంచి విలపించసాగింది వసుధ.

"వసుధా నిజాన్ని అబద్ధం అనుకుంటూ మనని మోసం చేసుకున్నందువల్ల ఒరిగే లాభం యేమిటి. నిజాన్ని నిర్భయంగా యెదుర్కోవటం లోనే వుంది విజ్ఞత. నన్నుపెళ్ళాడిన దగ్గరనుంచీ యిలాంటి నిష్ఠూరమైన నిజాలని యెన్నింటినో భరించావు. యిప్పుడూ అలాగే స్థైర్యంగా నిలబడు వసుధా" భార్యని దగ్గరగా తీసుకున్నాడు విజయరామారావు.

వసుధ వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగింది.

"వసుధా బేలగా ఏమిటిది? కళ్ళు తుడుచుకో. చూడూ నాలాంటి వయసు మళ్ళిన వాళ్ళు ఉద్యోగ బాధ్యతల నుంచి తప్పుకుంటే మనబాబులాంటి వారికి త్వరగా ఉద్యోగాలు దొరకుతాయి అని ఆశతో ఎదురు చూద్దాం ఏమంటావు"

వసుధ మనసు ఎంతకీ తేలిక పడటం లేదు.

విజయరామారావుకి తెల్సు తన ఓదార్పు ఆమెకి చాలదని.

అందుకే అక్కడనుంచి లేచి వెళ్ళిపోయాడు.

★ ★ ★

వసుధ కళ్ళల్లో వత్తులు లేసుకుని ఆశగా ఎదురు చూడసాగింది. తన పిల్లలు భవిష్యత్తులోకి అప్పుడైనా తమ ఆశలజండా ఎగురవేయగలనా? అని.

(5-5-83 ఆంధ్రభూమి సచిత్ర వారపత్రిక)